

Afvalstoffenbelasting die wordt geheven over elke ton afval die wordt gestort of verbrand (ook wel 'verbrandingsbelasting' genoemd). Het Rijk heeft deze belasting de laatste jaren flink verhoogd om gemeenten aan de slag te laten gaan met maatregelen om tot betere afvalscheiding te komen. Een ander instrument is de CO₂-heffing waarmee het Rijk de CO₂-uitstoot van de afvalbranche kan beprijzen. Een extra kostenpost die doorberekend zal worden aan de gemeenten en waarbij geldt: hoe meer restafval, hoe hoger de extra kosten. Hoe deze belastingtarieven zich de komende jaren ontwikkelen, is niet concreet in te schatten, maar de verwachting is wel dat de stijging door zal zetten. Alle reden om als gemeente aan de slag te gaan met de verbetering van de afvalscheiding!

Huidige situatie Bunnik

De inwoners kunnen hun grondstoffen, restafval en grofvuil op dit moment op de volgende manier kwijt.

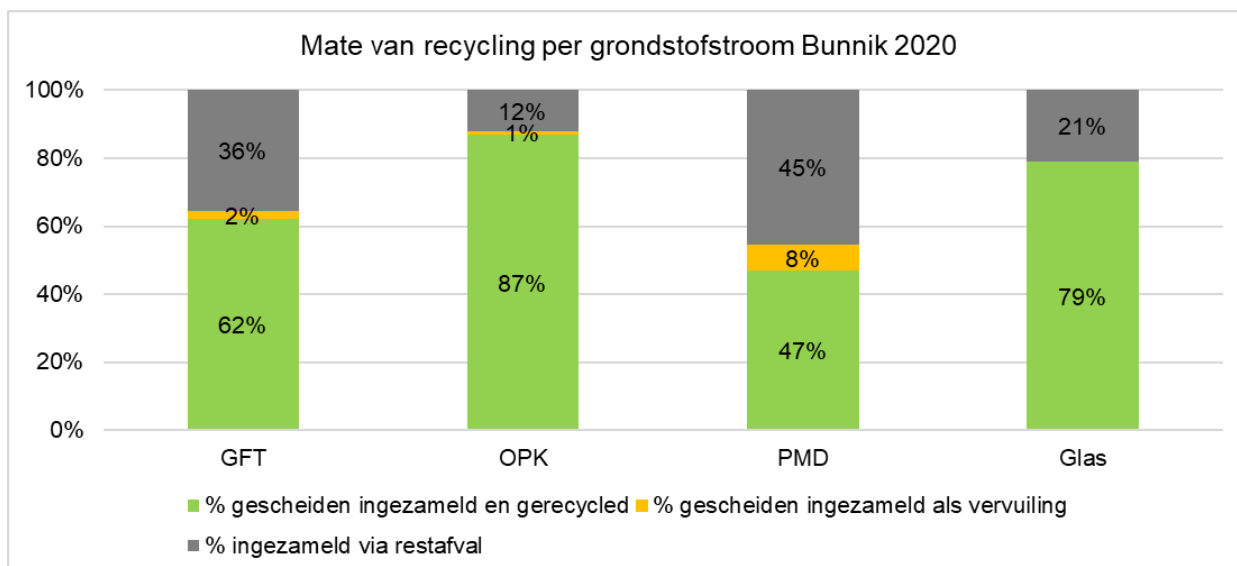
Afval-/grondstof	Laagbouw	Overige typen woningen
Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT)	Bruine container (max. 2) 26x per jaar	Bruine containers voor gedeeld gebruik 52x per jaar
Oud papier en karton (OPK)	Blauwe container (max. 1) 12x per jaar	Verzamelcontainers 156x per jaar
Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen, Drankenkartons (PMD)	Zakken 26x per jaar	Zakken 26x per jaar
Restafval	Grijze container (max. 1) 26x per jaar	Ondergrondse containers Obv vulgraad
Glasverpakkingen	Brengvoorzieningen, verspreid over de gemeente	
Textiel	Ophalen aan huis (max. 6x/jaar) door charitatieve instelling Brengvoorzieningen, verspreid over de gemeente	
Kringloopgoederen	Zelf wegbrengen naar kringloopwinkel (2)	
Grofvuil	Aan huis op laten halen (12x/jaar, gratis) en aanvullend - Snoeihout 4x/jaar - Kerstbomen 1x/jaar Zelf wegbrengen naar Recyclingstation (5 dagen per week open, totaal 36,5 uur) - 24 gescheiden stromen - Fijn en grof restafval	

Daarnaast is er in Bunnik een Repair Café waar bewoners elke eerste zaterdag van de maand kapotte apparaten kunnen laten repareren door vrijwilligers.

Vergelijking met andere gemeenten

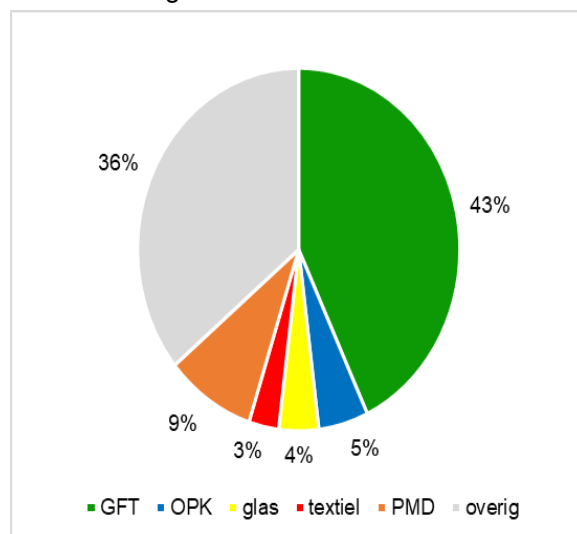
In een benchmarkonderzoek is de huidige situatie in Bunnik (peiljaar 2020) vergeleken met andere gemeenten die qua type bebouwing vergelijkbaar zijn met Bunnik (klasse D: < 20% hoogbouw). De belangrijkste conclusies luiden als volgt:

- Met het huidige beleid is in Bunnik in 2020 68% van het afval gescheiden ingezameld. Welk deel hiervan daadwerkelijk gerecycled is, is onbekend. Aanbevolen wordt om dit in de komende periode nader te onderzoeken, zodat duidelijk wordt welke stap we hier als gemeente nog in moeten maken. Wel is voor een aantal grondstoffen bekend welk deel van de vrijkomende hoeveelheid in 2020 gerecycled is (zie onderstaande figuur).

GFT= Groente-, Fruit- en Tuinafval; OPK = oud-papier en karton; PMD = plastic, metaal en drankenkartons

- Het totale afvalaanbod in Bunnik (593 kg/inwoner/jaar) is circa 10% hoger.
- Het aanbod restafval in Bunnik (fijn en grof; 190 kg/inwoner/jaar) is circa 40% hoger en ligt nog ver af van VANG-doelstelling (100 kg).
- De kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen (GFT, OPK, PMD) is goed; er is weinig sprake van afkeur, mede dankzij de toepassing van de transparante PMD-zak.
- De gemeente Bunnik kent een hoge service op het inzamelen van grondstoffen, maar kent eveneens een behoorlijk hoge service op het inzamelen van restafval en grofvuil.
- Hoewel het college eind 2020 heeft besloten om per huishouden maximaal één grijze minicontainer voor restafval ter beschikking te stellen, haalt de gemeente Bunnik in vergelijking met soortgelijke gemeenten in Nederland nog veel restafval op, in plaats van zo veel mogelijk gescheiden (recyclebare) grondstoffen. Het fijn restafval dat in Bunnik via de grijze containers en ondergrondse containers wordt ingezameld, bestaat voor bijna tweederde uit grondstoffen die gescheiden kunnen worden aangeboden (zie figuur rechts). GFT en in mindere mate PMD komen nog veel voor in het restafval, in totaal gaat het voor deze twee stromen samen om bijna 85 kilo per inwoner per jaar.

Verbeterpunten voorzieningen

Bij stapelbouw (oftewel: flats, appartementen en bovenwoningen) moeten nog maatwerk voorzieningen gerealiseerd worden om grondstoffen gescheiden aan te kunnen bieden. Verder is de grijze minicontainer voor restafval bij de laagbouw door de vaak hoge leeftijd technisch afgeschreven en aan vervanging toe. Tenslotte zijn op veel plaatsen in met name Odiijk ondergrondse containers in eigendom en beheer bij Verenigingen van Eigenaren (VVE's) of een woningcorporatie in plaats van bij RMN. Dit leidt steeds vaker tot discussie wie verantwoordelijk is voor het onderhoud en het verhelpen van storingen en pasuitgifte. Bovendien is er sprake van rechtsongelijkheid tussen inwoners die gebruik maken van voorzieningen van RMN en die van de VVE/woningcorporatie, omdat deze laatste inwoners zowel via de afvalstoffenheffing als via de VVE/huur bijdragen aan de instandhouding van ondergrondse containers.

Insteek regionale visie

Nederland heeft als ambitie om in 2050 geheel circulair te zijn: grondstoffen blijven in de kringloop waardoor de behoefte aan nieuwe grondstoffen minimaal is en er nauwelijks meer sprake is van afval. De regionale visie is hierop gebaseerd en hierin zijn de volgende ambities en strategie vastgelegd:

Ambitie (wat)	Strategie (hoe)
• 2025: 100 kg restafval per inwoner • 2050: 0 kg restafval per inwoner	• Scheiding van grondstoffen verder faciliteren • Ontmoedigen productie van restafval door inzet op preventie, producthergebruik en recycling • Eenduidig beleid RMN

De raad heeft in september 2021 unaniem ingestemd met de RMN-visie en ambitie. De hoe-vraag ligt echter nog open en hiervoor geeft deze startnotitie de route aan.

Drie scenario's voor Bunnik

Op basis van de RMN-visie en rekening houdend met de huidige situatie in Bunnik kan de gemeente kiezen uit drie scenario's:

1. Invoeren omgekeerd inzamelen
2. Invoeren diftar
3. Invoeren omgekeerd inzamelen en diftar

Toelichting voorgestelde scenario's

Met 'omgekeerd inzamelen' wordt bedoeld dat waardevolle grondstoffen aan huis worden opgehaald, terwijl de service op het waardeloze restafval wordt verminderd: ofwel door de grijze container minder vaak te legen ofwel door over te schakelen op een ondergrondse restafvalcontainer in de wijk waar inwoners hun restafval in kunnen deponeren. Om een stap te kunnen maken naar minder restafval gaan we voor de toekomst van Bunnik uit van afschaffing van de (grotendeels afgeschreven) grijze minicontainers voor restafval en plaatsing van circa 60-70 ondergrondse containers voor restafval in de bebouwde kommen. Omdat ondergrondse containers voor het buitengebied minder geschikt zijn (grote loopafstand) blijven de huishoudens in het buitengebied gebruik maken van een grijze minicontainer van maximaal 240 liter. Deze container wordt één keer in de vier weken geleegd.

Onze inzet is om de inzameling van de grondstoffen GFT, PMD en OPK uit te blijven voeren met de huidige voorzieningen. Graag handhaven we het gebruik van de transparante PMD-zak omdat hiermee eventuele vervuiling in het PMD simpel geconstateerd kan worden, wat de kwaliteit en recycling ten goede komt.

De term 'diftar' staat voor 'gedifferentieerde tarieven' waarbij de hoogte van de afvalstoffenheffing afhangt van de hoeveelheid aangeboden (rest)afval. De afgelopen decennia maken diftargemeenten in Nederland een gestage opmars: van 27% in 2003 tot 48% in 2020. Bij diftar betalen inwoners naar rato van de hoeveelheid afval die ze daadwerkelijk aanbieden. Hiermee krijgen inwoners een financiële prikkel om de hoeveelheid restafval te verminderen en meer grondstoffen te scheiden. Er zijn verschillende vormen van diftar: een 'dure' zak, betalen per kg of betalen per aanbieding/inworp. De laatste vorm is de meest voorkomende diftarvorm in Nederland. In diftargemeenten bestaat de afvalstoffenheffing over het algemeen uit een vast deel dat meestal voor alle huishoudens gelijk is (het zogenaamde vastrecht) en een variabel deel, dat afhangt van het afvalaanbod. Hoe vaker een huishouden restafval aanbiedt, hoe hoger de variabele kosten.

Landelijk gezien zijn diftar en omgekeerd inzamelen, eventueel gecombineerd, de bewezen mogelijkheden om daadwerkelijk stappen te zetten in het stimuleren van betere scheiding van grondstoffen en daarmee verder verminderen van de hoeveelheid restafval. De regionale grondstoffenvisie volgt deze twee methoden. Als derde optie wordt nascheiding genoemd, maar nascheiding betreft slechts één grondstof (PMD) dat in Bunnik al vele jaren met redelijk succes via bronscheiding (inzameling huis-aan-huis) wordt uitgevoerd. Als het gaat om het verbeteren van het

recyclen van grondstoffen is nascheiding daarom voor Bunnik van weinig toegevoegde waarde. Wel kunnen andere overwegingen een rol spelen om te kiezen voor nascheiding, maar bedacht moet worden dat nascheiding zich moeilijk laat combineren met de invoering van diftar en/of omgekeerd inzamelen.

Indicatieve verkenning effecten

Op verzoek van de gemeente heeft adviesbureau Stantec in samenwerking met RMN al een eerste indicatieve verkenning van de drie beschreven scenario's uitgevoerd. De regionale visie en de daarin gepresenteerde cijfers zijn hierbij als bron gebruikt. In de verkenning zijn de verwachte effecten op een rij gezet:

- Wat leveren de scenario's op voor het milieu? (kg's restafval, kwaliteit grondstoffen)
- Wat verandert er qua service voor de inwoners?
- Wat betekent het voor de kosten voor afvalverwijdering? (eenmalig en structureel)

Daarnaast is ook gekeken naar de realisatietermijn van de verschillende scenario's (hoeveel voorbereidingstijd is er nodig) en de risico's.

De volgende tabel toont het resultaat van de indicatieve verkenning van de drie scenario's.

Scenario's – verwachte effecten (ruwe indicatie)

	Milieu 	Kosten structureel 	Kosten eenmalig 	Service 	Kwaliteit 	Realisatie-termijn	Impact op gemeente en RMN	Risico's
0. Nulsituatie: niks doen	190 kg rest	- (gaan stijgen)	nvt	blijft gelijk	blijft gelijk	nvt	nvt	Nvt
1. Omgekeerd inzamelen	+	nihil	Ntb	- (wennen aan lopen naar ondergrondse restafval container)	+ (risico op vervuiling; beheersbaar via toezicht)	1,5-2 jaar	Gemeente: - RMN: -	
2. Diftar	++ (90 kg rest)	- € 31/aansl	Ntb	- (wennen aan betalen voor afval)	+ (risico op vervuiling; beheersbaar via toezicht)	1,5-2 jaar	Gemeente: - RMN: -	In RMN-gemeenten nog geen ervaring met diftar*
3. Omgekeerd inzamelen en diftar	+++ (40-50 kg rest)	Ntb (verwachting: gunstig)	Ntb	- (wennen aan lopen naar ondergrondse restafval container + betalen)	+ (risico op vervuiling; beheersbaar via toezicht)	1,5-2 jaar (in één keer)	Gemeente: -- RMN: --	In RMN-gemeenten nog geen ervaring met diftar*

* Daarnaast is het risico aanwezig dat Bunnik als enige gemeente binnen RMN kiest voor de invoering van diftar. Hoewel diftar nadrukkelijk in de regionale grondstoffenvisie wordt benoemd, zijn er (nog) geen afspraken gemaakt binnen RMN over een verdeling van de te maken invoeringskosten tussen de gemeenten.

Eerste conclusie verkenning

De tabel laat zien dat scenario 3 (invoeren van omgekeerd inzamelen en diftar) op basis van de vastgestelde ambities de meest relevante keuze lijkt. Tegelijkertijd heeft dit scenario de meeste impact op de gemeente en RMN en vraagt het om beheersing van een aantal risico's.

Opzet uitvoeringsplan 2022-2027

Om te komen tot een concreet uitvoeringsplan stellen we een aanpak voor in drie fasen:

Fase 1: Verder uitwerken scenario's

Er is meer onderzoek nodig om alle effecten goed te kunnen beoordelen en met name de kosten in concrete cijfers te kunnen uitdrukken.

Aanbeveling

Op basis van de indicatieve verwachte effecten sluit het invoeren van omgekeerd inzamelen en diftar (scenario 3) het beste aan bij de ambities van de gemeente om de hoeveelheid restafval verder te verminderen en meer grondstoffen te recyclen. De andere twee scenario's (alleen omgekeerd inzamelen invoeren of alleen diftar) dragen in (veel) mindere mate bij aan de ambitie.

Wij bevelen de raad, mede vanuit oogpunt van kostenbesparing, aan om scenario 3 verder uit te werken.

Fase 2: Van scenario naar route

Aan de hand van scenario 3 (invoeren omgekeerd inzamelen en diftar) schetsen we hier de mogelijke route van invoering: in één keer of in stappen.

Omgekeerd inzamelen en diftar kunnen in één keer worden ingevoerd. In een periode van 1,5-2 jaar worden locaties gezocht voor de benodigde ondergrondse restafvalcontainers en worden de voorbereidingen getroffen om diftar in te voeren. Als alle ondergrondse restafvalcontainers zijn geplaatst kan het betalen per inworp starten (meestal met ingang van de maand januari of juli: heel of half kalenderjaar).

Scenario 3 kan ook in stappen worden ingevoerd, met als belangrijk voordeel dat de organisatorische impact voor de gemeente en RMN minder hoog is. Consequentie van opdeling in stappen is dat de realisatie van het totale scenario meer tijd vraagt.

De routes voor beide varianten zien er in de tijd als volgt uit.

Werkzaamheden	Toelichting	Invoering in één keer	Invoering in stappen
<i>Besluitvorming over uitvoeringsplan</i>	<i>Vanaf januari 2023 behandeling en besluitvorming in college en raad</i>	<i>1e helft 2023</i>	
Vorbereiden en uitrol ondergrondse containers voor restafval (gefaseerd)	Inclusief participatietraject met inwoners voor locatiekeuze	2 ^e helft 2023-2025	2 ^e helft 2023 + 2024
Innemen grijze minicontainers	Restafvalcontainers zijn technisch afgeschreven		
Evaluatiemoment voor de raad	Te evalueren aspecten worden op een later moment uitgewerkt	nvt	2025 (eind)
Vorbereiden diftar	Bij voorkeur/waar mogelijk samen met andere RMN-gemeenten	2 ^e helft 2023-2025	2026
Start betalen per aanbieding restafval		1-1-2026	1-1-2027

Aanbeveling

We bevelen aan om bij een aanpak in stappen er voor te kiezen om eerst omgekeerd inzamelen (stap 1) in te voeren en daarna diftar (stap 2).

Een aanpak andersom zou betekenen dat eerst geïnvesteerd moet worden in nieuwe grijze minicontainers voor restafval met een chip om op adres te kunnen afrekenen. Deze minicontainers voor restafval worden bij de volgende stap (invoeren omgekeerd inzamelen) overbodig en betekent een desinvestering.

Fase 3: Aandacht voor preventie en producthergebruik en andere aanvullende maatregelen en

Het gekozen scenario is feitelijk een systeemkeuze, waarvoor de gemeente aan RMN opdracht gaat geven om dit voor te bereiden en in te voeren. Deze systeemkeuze zal vooral leiden tot meer gescheiden ingezamelde grondstoffen en daarmee meer recycling. Naast de systeemkeuze zijn er nog andere maatregelen mogelijk om tot meer scheiding en daarmee meer recycling te komen. Bij het aan huis ophalen van grofvuil bijvoorbeeld is het niet goed mogelijk om alle stromen gescheiden in te zamelen. Op het Recyclingstation kan dit wel heel goed: daar staan containers voor 18 verschillende grondstofstromen. Als meer inwoners hun grofvuil zelf wegbrengen naar het Recyclingstation leidt dit tot meer gescheiden grondstofstromen. De gemeente kan dit stimuleren door het aan huis ophalen van grofvuil niet meer als gratis service uit te voeren, maar hiervoor te laten betalen.

De regionale visie richt zich echter niet alleen op recycling, maar ook op preventie en producthergebruik; onderdelen die van cruciaal belang zijn in een circulaire economie. Er zijn verschillende kansen om hier lokaal en/of regionaal mee aan de slag te gaan, met elk hun eigen financiële en organisatorische consequenties.

Scheiding van grondstoffen verder faciliteren:

- ✓ GFT-keukenbakje + composteerbare zakjes
- ✓ Schillenboer
- ✓ Luierinzameling
- ✓ Afvalvrije scholen
- ✓ Mobiele milieustraat
- ✓ Pop-up milieustraat

Inzet op preventie en producthergebruik:

- ✓ Circulair Ambachtscentrum
- ✓ Thuiscomposter
- ✓ Ja-jasticker
- ✓ Stimuleren verpakkingsvrij inkopen
- ✓ BEST-tas (Boeken, Elektronische apparaten, Speelgoed, Textiel)

Niet alles van bovenstaande zaken zal op de schaal van Bunnik en/of in relatief korte tijd te realiseren zijn. We willen deze kansen daarom zo veel als mogelijk in samenwerking met AVU en/of RMN oppakken en uitwerken. In het uitvoeringsplan worden deze kansen in aanvulling op de systeemkeuze verder beoordeeld op zowel realiteitsgehalte voor Bunnik en – indien van toepassing - in de tijd geplaatst.

Aanbeveling

We bevelen aan om de kansen voor preventie en producthergebruik en de aanvullende maatregelen ook in het uitvoeringsplan op te nemen, inclusief de verwachte effecten op milieu, service, kosten e.d. De insteek is om de maatschappelijke initiatieven vanuit de gemeente te faciliteren.

Kaders uitvoeringsplan 2022-2027

De gemeenteraad bepaalt **wat** de gemeente in de komende jaren wil bereiken. Op basis van de vastgestelde regionale grondstoffenvisie, de eerste verkenning en ons advies in deze notitie kunnen de kaders voor het uitvoeringsplan 2022-2027 als volgt worden samengevat:

• Implementatie in twee stappen: 1) omgekeerd inzamelen en 2) diftar• Diftar uiterlijk per 1-1-2027 operationeel (leidend tot 50 kg restafval (fijn en grof) per inwoner per jaar)• Voorzieningen en flankerende maatregelen dragen bij aan goede kwaliteit grondstoffen (zo min mogelijk vervuiling)• Aanpak preventie binnen gemeentelijke invloedssfeer• Stimuleren lokale circulaire initiatieven• Tevreden inwoners vwb dienstverlening van gemeente/RMN op grondstoffen• Kostenbeheersing door inzet op vermindering aanbod restafval• Eerlijker kostenverdeling:
a. huishoudens die minder vaak ongescheiden afval (restafval) aanbieden, betalen minder afvalstoffenheffingb. huishoudens die grofvuil zelf wegbrengen naar het Recyclestation en daar scheiden, betalen minder afvalstoffenheffing

In het uitvoeringsplan beschrijven we vervolgens **hoe** Bunnik dit wil gaan bereiken.

Opbouw uitvoeringsplan 2022-2027

In de tweede helft van 2022 stellen we een uitvoeringsplan op waarin we beschrijven op welke wijze en in welk tempo de systeemkeuze in Bunnik wordt ingevoerd en welke werkzaamheden daarvoor moeten worden verricht. Het gaat hierbij niet alleen om de fysieke wijziging van voorzieningen (containers), maar ook om flankerende maatregelen als communicatie, inzet grondstofcoach, handhaving en dergelijke. In het plan geven we ook aan hoe we inwoners in het algemeen en enkele lokale partijen, zoals bijvoorbeeld vertegenwoordigers van ouderen en de wijkverenigingen, betrekken bij de invoering van het nieuwe systeem. In een participatiehoofdstuk beschrijven we wie waarover op welk moment en op welk niveau kan participeren in het invoeringstraject. Onder andere de keuze van de locaties voor ondergrondse containers is een belangrijk onderwerp waar inwoners een stem in krijgen. Omdat het uitvoeringsplan uiteindelijk een gedragsverandering voorstaat ten aanzien van het scheiden van grondstoffen, is een goed communicatieplan voor de langere termijn essentieel. Omdat vele gemeenten Bunnik hierin zijn voorgegaan, kan nader worden bekeken welke campagnevorm het beste bij Bunnik past.

Het uitvoeringsplan bevat een uitwerking van de gewenste inzamelvoorziening en inzamelfrequentie voor de grondstoffen GFT, papier, PMD en textiel. Hierbij worden ook de verbeterpunten die in de huidige situatie zijn geconstateerd meegenomen. Ook de kansen voor preventie en producthergebruik komen aan de orde. Specifiek voor diftar gaat het uitvoeringsplan in op de juridisch-administratieve voorbereidingen bij gemeente, RMN en de belasting-innende organisatie. De financiële consequenties van het gehele uitvoeringsplan worden in detail uitgewerkt, inclusief een eerste indicatieve uitwerking van de tarieven voor de huishoudens². De planning voor het gehele traject van voorbereiding en invoering is onderdeel van het uitvoeringsplan. Tevens wordt ingegaan op de projectorganisatie en de wijze van projectbeheersing.

Onderdelen die (minimaal) moeten worden uitgewerkt in het uitvoeringsplan zijn:

- ✓ communicatieplan
- ✓ handhavingsplan

² De definitieve voorstellen voor de tarieven voor de afvalstoffenheffing worden, zoals altijd, jaarlijks in december voor besluitvorming aan de raad voorgelegd.

- ✓ locatiecriteriën ondergrondse containers
- ✓ doorkijkje ontwikkeling afvalstoffenheffing
- ✓ uitgangspunten tariefstelling diftar
- ✓ benodigde aanpassingen in afvalstoffenverordening

Bij de uitwerking worden in ieder geval de volgende (interne) disciplines betrokken:

- ✓ Communicatie en participatie (gemeente, RMN)
- ✓ Handhaving (gemeente; RMN ivm afstemming met inzameling)
- ✓ Reiniging (gemeente; RMN ivm afstemming met inzameling)
- ✓ Belastingen (gemeente, BGHU)
- ✓ Juridische zaken (gemeente)

De kosten voor het opstellen van een concreet uitvoeringsplan liggen in de orde van € 65.000.

Tijdpad vervolg

Na behandeling en vaststelling van deze startnotitie voor het Uitvoeringsplan Grondstoffen Bunnik 2022-2027 door de raad volgen de volgende stappen:

- Juli-december 2022: uitwerken keuze raad in concreet uitvoeringsplan
- Januari-juni 2023: behandelen en besluitvorming over uitvoeringsplan in raad
- Juli 2023: start voorbereiding systeemkeuze en kansen preventie/ productthergebruik
- N.T.B. startdatum afhankelijk van systeemkeuze en gekozen invoeringsstappen